

Standardy dostępności

WIEDZA W PIGUŁCE

W 2012 roku Polska ratyfikowała Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Przywołuje ona Powszechną Deklarację Praw Człowieka i przypomina o tym, że wszyscy mają równe prawa oparte o poszanowanie godności każdej jednostki. Ze względu na ograniczenia osób niepełnosprawnych te prawa muszą być po prostu inaczej realizowane.

Wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych (Web Content Accessibility Guidelines) to baza dla wszystkich, którzy chcą skonstruować stronę internetową i stworzyć treści dostępne dla wszystkich użytkowników. Wskazówki te pomagają uniknąć dyskryminacji różnych grup odbiorców. Uwzględniają potrzeby osób mających problemy z widzeniem, słyszeniem, rozumieniem i tych, które korzystają z komputera w nietypowy sposób — bez użycia myszki.

12 wytycznych podzielono na 4 grupy odpowiadające czterem zasadom dostępności treści:

- zrozumiałość — teksty są czytelne i łatwe w odbiorze; interfejs jest intuicyjny i logicznie zbudowany; trudno popełnić błąd przy jego obsłudze
- bez przeszkód w obsłudze — strona jest możliwa w obsłudze przy użyciu klawiatury; nie ma limitów czasowych w korzystaniu; sekcje na stronie mają jednoznaczne tytuły i są logicznie podzielone; można pominąć szkodliwe dla wzroku i słuchu komunikaty
- postrzegalność zmysłowa — treść ma swój odpowiednik: obrazom i filmom towarzyszą opisy tekstowe, głosowe, napisy, tłumaczenia na język migowy; prezentacja (zarówno kształt graficzny, jak i styl) treści nie wpływa na odbiór; informacje pierwszoplanowe nie zlewają się z tłem
- solidne wykonanie — treść jest eksponowana za pomocą najnowszych technologii uwzględniających wytyczne dotyczące dostępności; do treści można dotrzeć różnymi drogami (urządzenia, oprogramowania)

W 2011 roku do ustawy o radiofonii i telewizji (tzw. medialnej) dodano zapis o tym, że co najmniej 10% audycji telewizyjnych powinno być udostępnianych wraz z audiodeskrypcją, napisami i tłumaczeniami na język migowy.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Konstruowanie treści dostępnych dla wszystkich użytkowników nie jest prostym zadaniem. Dlatego powstał dokument **Wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych** opisujący zasady dostępności. Uczestnicy i uczestniczki zajęć zapoznają się z przykładowymi zasadami dostępności i będą mieli okazję przyjrzeć się, w jakim stopniu serwisy internetowe spełniają te kryteria. Przyglądać się będą również różnym tekstom. Jak pisać teksty zrozumiałe dla szerokiej grupy użytkowników? Czym charakteryzuje się tekst trudny do zrozumienia?

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, że istnieją **Wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych** (WCAG) i potrafią o nich opowiedzieć;
- znają regulację w polskim prawie dotyczącą dostępności treści;
- potrafią przeglądać serwisy pod kątem spełniania kryteriów dostępności;
- potrafią rozróżnić tekst skomplikowany od tekstu prostego do przeczytania.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 5 min
 Forma: rozmowa
 Pomoce: **materiał pomocniczy „Art. 18a Ustawy o radiofonii i telewizji”**

Zapytaj grupę, jakie znają treści dostępne dla użytkowników z różnymi potrzebami. Gdzie mogli zetknąć się z takimi treściami? Pytania pomocnicze:

- Czy w telewizji są treści dostępne dla osób niesłyszących?
- Jakie to są treści?

Przed zajęciami zapoznaj się z **materiałem pomocniczym, „Art. 18a. Ustawy o radiofonii i telewizji”**. Powiedz, że tzw. ustawa medialna, czyli ustawa o radiofonii i telewizji nakazuje, żeby 10% czasu nadawania zajmowały audycje dostępne dla osób niepełnosprawnych.

2.

Czas: 10 min
 Forma: praca w grupach
 Pomoce: wydrukowana **materiał pomocniczy „Zasady dostępności”**

Podziel uczestników i uczestniczki na 4-osobowe grupy. Daj każdej grupie **materiał pomocniczy „Zasady dostępności”**. Poproś grupy o przeczytanie zasad, zastanowienie się i porozmawianie o tym, czego dotyczą. Zapytaj uczestników i uczestniczki czy znają przykłady stron, które przestrzegają tych zasad, lub stron, które ich nie przestrzegają?

3.

Czas: 20 min
 Forma: praca w grupach przy komputerze, dyskusja
 Pomoce: długopisy, komputer dla każdej grupy, wydrukowane **karty pracy „Ocena dostępności”**

Każdej grupie 4-osobowej z dostępem do komputera rozdaj **kartę pracy „Ocena dostępności”** i poproś o ocenę jednego serwisu internetowego wybranego z listy i jednego dowolnego. Omówcie wspólnie, czym różniły się strony, które oceniliście wysoko, od tych, które były nisko ocenione.

4.

Czas: 10 min
Forma: praca w grupach przy komputerze, dyskusja
Pomoce: tablica, kreda, komputer dla każdej grupy

Poproś grupy o otwarcie strony www.logios.pl i sprawdzenie kilku różnych tekstów znalezionych w internecie. Poproś grupy o wyszukanie tekstów z różnym poziomem trudności. Zastanówcie się wspólnie, co powoduje, że tekst jest oceniany jako wymagający wyższego wykształcenia, a co decyduje, że wystarczające jest wykształcenie niższe. Pojawiające się pomysły zapisuj na tablicy.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, że istnieją **Wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych** (WCAG) i potrafią o nich opowiedzieć?
- znają regulację w polskim prawie dotyczącą dostępności treści?
- potrafią przeglądać serwisy pod kątem spełniania kryteriów dostępności?
- potrafią rozróżnić tekst skomplikowany od tekstu prostego do przeczytania?

Opcje dodatkowe

Ćwiczenie 2 możesz rozszerzyć o znajdowanie przez grupy dodatkowych informacji na stronie <http://wcag20.widzialni.org/>.

Alternatywnie ćwiczenie 3 możesz przeprowadzić, korzystając z rzutnika i jednego komputera. Wyświetl jeden serwis internetowy, zaproś przedstawicieli grup do nawigowania po serwisie. Wspólnie całą grupą spróbujcie ustalić oceny dla poszczególnych kryteriów.

Ćwiczenie 4 możesz rozszerzyć o ćwiczenie zmiany tekstu wymagającego studiów magisterskich na tekst dla szkoły podstawowej.

MATERIAŁY

Materiał pomocniczy „Zasady dostępności”

Karta pracy „Ocena dostępności”

Materiał pomocniczy „Art. 18a. Ustawy o radiofonii i telewizji”

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Przyporządkuj poniższe kryteria do jednej z 4 zasad dostępności treści:

Kategorie:

- widoczność
- funkcjonalność
- zrozumiałość
- solidność

Elementy do przyporządkowania:

- informacje nietekstowe (zdjęcia i grafika, audio, video) mają alternatywne opisy, najczęściej tekstowe [rozwiązanie: widoczność]

- tekst jest czytelny i zrozumiały [rozwiązanie: zrozumialosc]
- serwis można nawigować za pomocą klawiatury [rozwiązanie: funkcjonalnosc]
- treści i funkcje są łatwe do przewidzenia [rozwiązanie: zrozumialosc]
- alternatywne opisy tekstowe są połączone z wideo (zsynchronizowane) [rozwiązanie: widocznosc]
- informacje pierwszoplanowe nie zlewają się z tłem (kontrast) [rozwiązanie: widocznosc]
- treści nie wywołują ataków padaczki (treści migające) [rozwiązanie: funkcjonalnosc]
- informacje pierwszoplanowe można oddzielić od tła (wyłączyć dźwięk w tle, powiększyć tekst bez utraty jego widoczności) [rozwiązanie: widocznosc]
- serwis jest łatwy w nawigacji, odnajdywaniu treści, znajdowaniu swojego położenia w serwisie [rozwiązanie: funkcjonalnosc]
- treści, które są odtwarzane można zatrzymywać i wznowiać (są przyciski „pauza” i „play”) [rozwiązanie: zrozumialosc]
- serwis pomaga użytkownikom unikać błędów i wskazuje je [rozwiązanie: zrozumialosc]
- treść strony jest kompatybilna z różnym oprogramowaniem i różnymi urządzeniami [rozwiązanie: solidnosc]

SŁOWNICZEK

- **dostępność:** możliwość używania rzeczy, budynku lub strony www przez możliwie największą liczbę osób, niezależnie od ich umiejętności lub możliwości.
- **audiodeskrypcja:** opis słowny warstwy wizualnej utworu.
- **interfejs:** część systemu operacyjnego odpowiedzialna za komunikowanie się z użytkownikiem. Interakcja ta może odbywać się za pomocą tekstu i klawiatury, grafiki i kursora lub ruchów palca na ekranie – przetwarzane są sygnały użytkownika i maszyny.
- **Powszechna Deklaracja Praw Człowieka:** zbiór praw człowieka i zasad ich stosowania uchwalony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 10 grudnia 1948 roku w Paryżu. Tekst Powszechnej Deklaracji Praw człowieka ONZ jest nienaruszalny i nie może podlegać zmianom i poprawkom. Składa się z preambuły i trzydziestu artykułów, wymienia podstawowe prawa jednostki i wyznacza zasadę ich poszanowania przez prawo. Podstawowe prawa człowieka i ich zasady to: równość wszystkich ludzi pod względem godności i praw, zakaz różnicowania ludzi pod względem „rasy, koloru, płci, języka, wyznania, poglądów politycznych i innych, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek innego stanu”, prawo do życia, prawo do osobowości prawnej, prawo do sądu, prawo do życia osobistego i rodzinnego, prawo wyboru miejsca zamieszkania, prawo do obywatelstwa, zasada równości kobiet i mężczyzn, prawo do własności, wolność myśli, sumienia, wyznania, zgromadzeń i stowarzyszania się, uczestnictwa w życiu politycznym i społecznym, prawo do pracy, wypoczynku, dostępu do nauki, zdrowia, kultury.

CZYTELNIA

- Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, Dz.U. 1993 nr 7 poz. 34, [PDF], [dostęp: 19.02.2013], Dostępny w Internecie: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU19930070034&type=3>.
- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, [PDF], [dostęp 19.02.2013], Dostępny w Internecie: http://www.unicef.org.pl/dokumenty/Konwencja_Praw_Osob_Niepelnosprawnych.pdf.
- Narodowy Instytut Audiowizualny, **Wprowadzenie do audiodeskrypcji**, [online], [dostęp: 15.02.2013], Dostępny w Internecie: <http://www.nina.gov.pl/digitalizacja/strategie-i-technologie/artyku%C5%82/2011/06/21/wprowadzenie-do-audiodeskrypcji>.
- Fundacja Widzialni, [dostęp: 15.02.2013], <http://widzialni.eu/index.php?p=m&idg=in,193>.
- Paszkiewicz Dominik, **Podręcznik na temat dobrych rozwiązań w projektowaniu dostępnych serwisów internetowych** [PDF], [dostęp: 15.02.2013], Dostępny w Internecie: http://dostepnestrony.pl/wp-content/uploads/2012/02/Dostepnosc_serwisow_internetowych-PODRECZNIK1.pdf.
- film **Dostępne Strony – (Nie)pełnosprawny dostęp do internetu** [online], [dostęp: 19.02.2013], Dostępny w Internecie: <http://dostepnestrony.pl/film-dostepne-strony-niepelnosprawny-dostep-do-internetu/>.
- Serwis Usability.edu.pl, [dostęp: 19.02.2013], <http://usability.edu.pl/>.

Tekst: Joanna Ruta Baranowska, scenariusz: Weronika Paszewska, konsultacja merytoryczna: Jacek Zadrozny. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/standardy-dostepnosci/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.

Podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, IV poziom edukacyjny

Treści nauczania

Edukacja w XXI w. (zakres rozszerzony)

Informatyka, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

V. Ocena zagrożeń i ograniczeń, docenianie społecznych aspektów rozwoju i zastosowań informatyki.

Nowa podstawa programowa:

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

podaje przykłady wpływu informatyki i technologii komputerowej na najważniejsze sfery życia osobistego i zawodowego; korzysta z wybranych e-usług; przedstawia wpływ technologii na dobrobyt społeczeństw i komunikację społeczną.

objaśnia konsekwencje wykluczenia i pozytywne aspekty włączenia cyfrowego; przedstawia korzyści, jakie przynosi informatyka i technologia komputerowa osobom o specjalnych potrzebach.

Wychowanie do życia w rodzinie, liceum i technikum

Treści nauczania

rozumie, że osoby z niepełnosprawnością mogą być kolegami i przyjaciółmi; świadomie korzysta ze środków społecznego przekazu.

Etyka, liceum i technikum

Treści nauczania

podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowych technologii, w szczególności technologii informatycznych.

jest świadomy, że postęp cywilizacyjny dokonuje się dzięki wiedzy; wyjaśnia, dlaczego wiedza jest dobrem (wartością).